

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Název vzdělávacího materiálu:	Stáří na Zemi
Číslo vzdělávacího materiálu:	VY_32_INOVACE_Z.1.03
Autor vzdělávací materiálu:	PaedDr. Alena Vondráčková
Období, ve kterém byl vzdělávací materiál vytvořen:	1.pololetí školního roku 2013/2014
Vzdělávací oblast:	Člověk a společnost
Vzdělávací obor:	Geografie
Vzdělávací předmět:	Zeměpis
Tematická oblast:	Obyvatelstvo a sídla
Ročník, pro který je vzdělávací materiál určen:	4. ročník vyššího gymnázia

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Anotace:	Výukový materiál pro žáky 4. ročníku gymnázia pro předmět zeměpis, slouží pro interaktivní výklad a samostudium a je doplněn několika problémovými úkoly. Další úkoly jsou formulovány v pracovním listě.
Citace použitých zdrojů:	<p>Mirvald, Stanislav a kol. Geografie – socioekonomická část. SPN – pedagogické nakladatelství a. s., 1998. ISBN 80-7235-008-0. s. 39 - 41</p> <p>Bičík, Ivan a kol. Příroda a lidé Země. Nakladatelství České geografické společnosti s. r. o. Praha, 2004. s. 84 - 94</p> <p>Hanus Martin a kol. Školní atlas dnešního světa. 1. vydání. TERRA, s.r.o. a TERRA –KLUB o. p. s., 2011. ISBN 978-80-902282-6-9</p> <p>http://www.penize.cz/duchody/219997-vladimir-bezdek-babyboom-ani-nahodou!</p> <p>http://www.demografie.info/</p> <p>Hanus, Martin a kol. Stáří na Zemi. Dnešní svět. 5/2009/2010, s.1 – 25, ISSN 1801-4119</p>

Vzdělávací materiál vytvořen v rámci projektu
Sportovní gymnázium - škola 21. století

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Citace použitých zdrojů:

<http://gnosis9.net/populace.php>

http://cs.wikipedia.org/wiki/Světová_populace

<http://www.un.org/en/development/desa/population>

<http://hn.ihned.cz/c1-58237510-jak-se-starne-v-evrope>

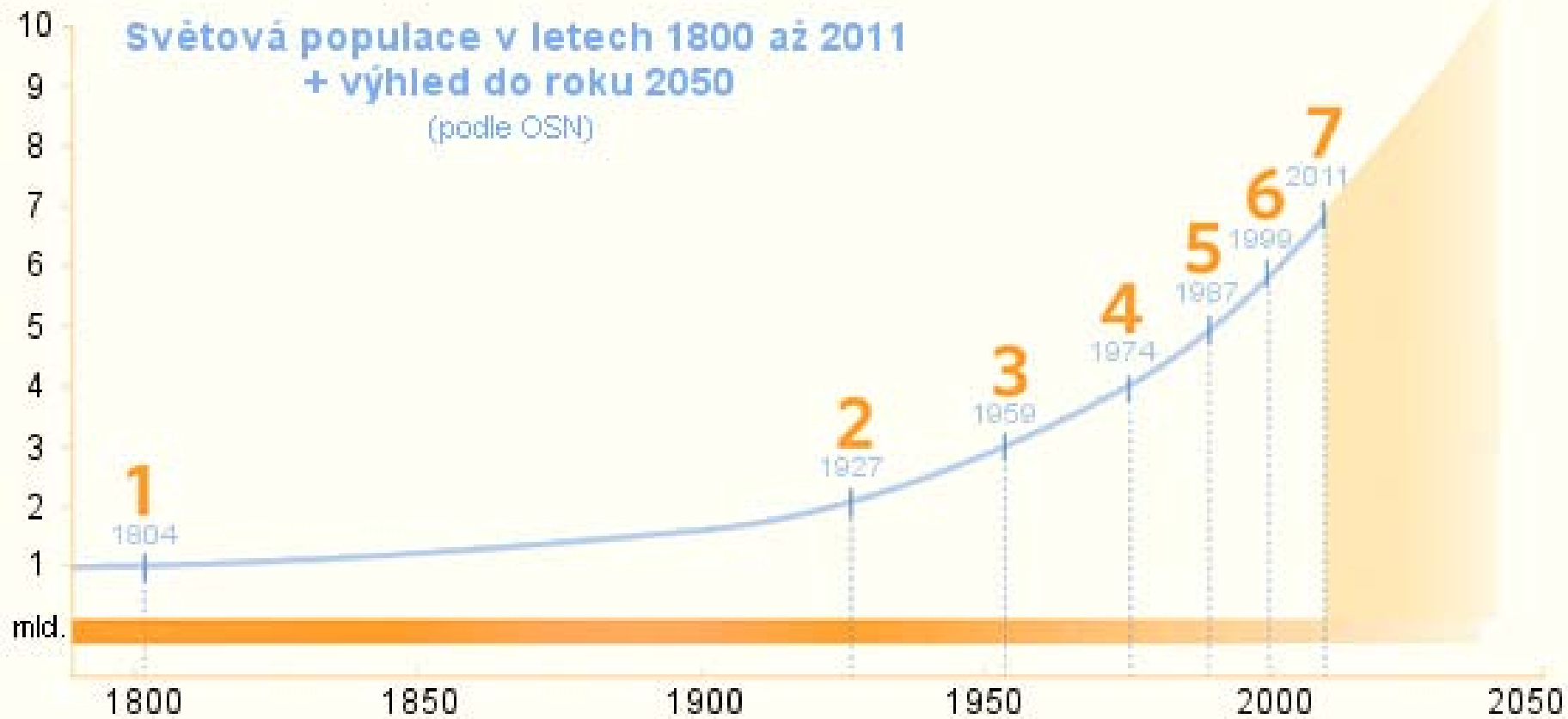
<http://world.bymap.org/OlderPopulation.html>

Vzdělávací materiál vytvořen v rámci projektu
Sportovní gymnázium - škola 21. století

Stáří na Zemi

Světová populace v letech 1800 až 2011 + výhled do roku 2050

(podle OSN)

UNFPA, 2011

Až do 19. století lidské populace nijak výrazně nepřibývalo.

Lidé se dožívali mnohem nižšího věku (většinou pouze reprodukčního).

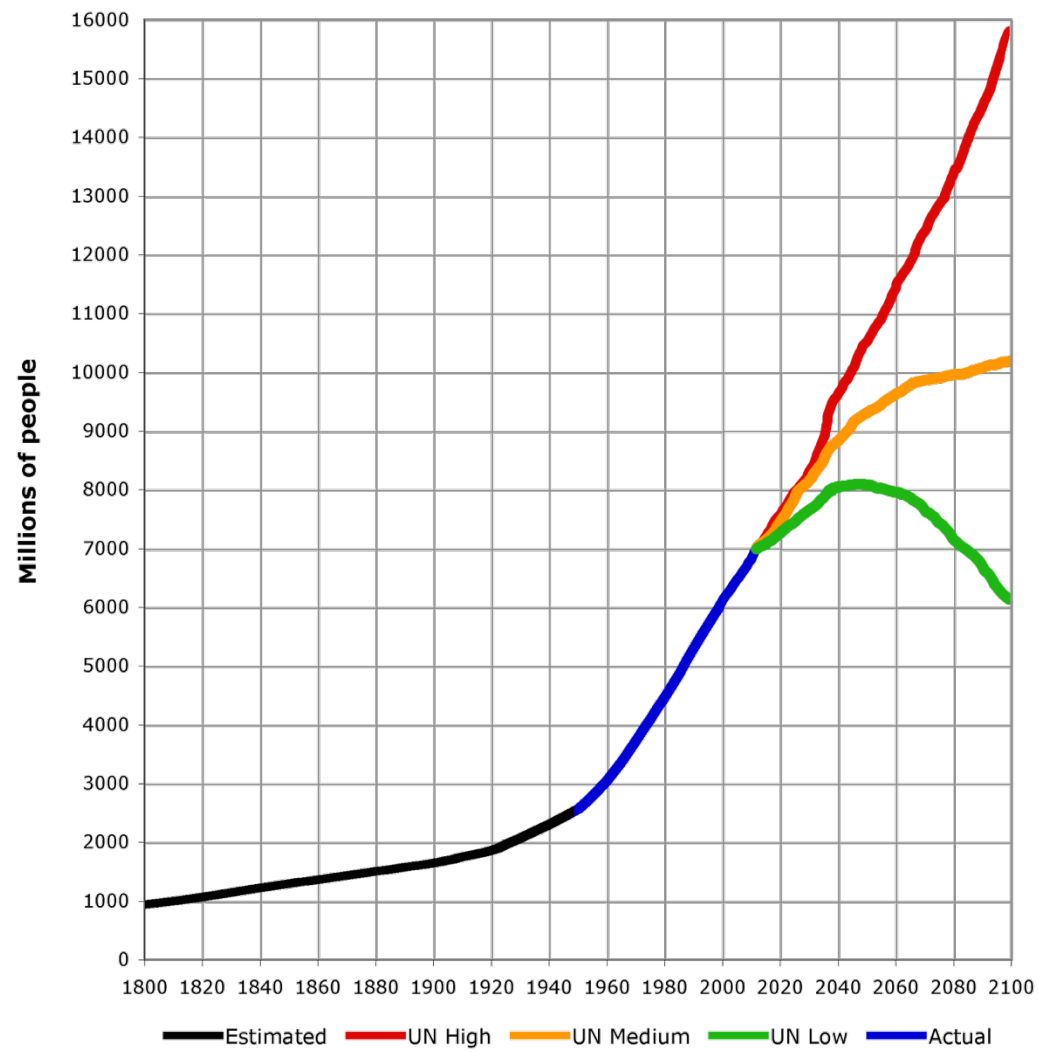
Co v průběhu 19. století výrazně prodloužilo lidský věk?

Průmyslová revoluce – rozvoj se projevil i v zemědělství

zlepšení výživy

zlepšení lékařské péče

Graf světové populace od roku 1800 do 2100. Je založen na projektech OSN 2004

http://cs.wikipedia.org/wiki/Světová_populace

Příčiny demografického stárnutí:

a) snižuje se počet dětí na jednu ženu

(příčiny: změna životního stylu a hodnotové orientace mladých lidí, plánované rodičovství i snižování plodnosti)

b) prodlužování lidského věku

Které státy mají nejnižší úhrnnou plodnost? Zamysli se nad tím, zda je něco spojuje?

Co mají společného státy s nejvyšší úhrnnou plodností? Víš, kde tyto státy leží? Urči kontinenty.

Státy s nejvyšší a nejnižší úhrnnou plodností, průměr let 2005 - 2010

poř.	nejnižší		poř.	nejvyšší	
	stát	úhrnná plodnost		stát	úhrnná plodnost
1	Bosna a Herc.	1,18	1	Niger	7,19
2	Singapur	1,25	2	Afgánistán	6,62
3	Slovensko	1,27	3	Východní Timor	6,53
4	Korejská rep.	1,29	4	Mali	6,46
5	Polsko	1,32	5	Somálsko	6,40
6	Japonsko	1,32	6	Uganda	6,38,
7	Rumunsko	1,33	7	Zambie	6,20
8	Malta	1,33	8	Čad	6,20
9	Maďarsko	1,34	9	Dem. rep. Kongo	6,07
10	Portugalsko	1,36	10	Malawi	6,00

Počátek procesu stárnutí obyvatel

Stárnutí obyvatel započalo **v Evropě ve 20. století**, ale především v 70. letech 20. století a ve východní Evropě až v 90. letech 20. století.

Důvodem je změna reprodukčního chování obyvatelstva, a to především **snížení úhrnné plodnosti žen pod hranici prosté reprodukce** (což je 2,1 dítěte).

V roce 1950 dosahovala úhrnná plodnost v Evropě hodnoty 2,65 dítěte a v současnosti **klesla a na 1,5 dítěte**.

Ačkoliv je proces stárnutí obyvatel celosvětovým fenoménem, jsou **regiony, kde teprve začíná (arabské země, některé další asijské země). V Africe se teprve očekává a bude mít zřejmě velice rychlý průběh.** Předpokládá se pokles plodnosti v příštích čtyřiceti letech na 2,5 dítěte.

Obrovsky rychlý proces poklesu plodnosti proběhl v Číně.

V 70. letech se snížila z 5,8 na 2,4 dítěte na jednu ženu. A naděje dožití se za třicet let (1949 – 1980) zvýšila ze 36 na 63 let.

Míry stárnutí:

Naděje dožití (=střední délka života)

(Evropa: 72 let muži, 80 let ženy)

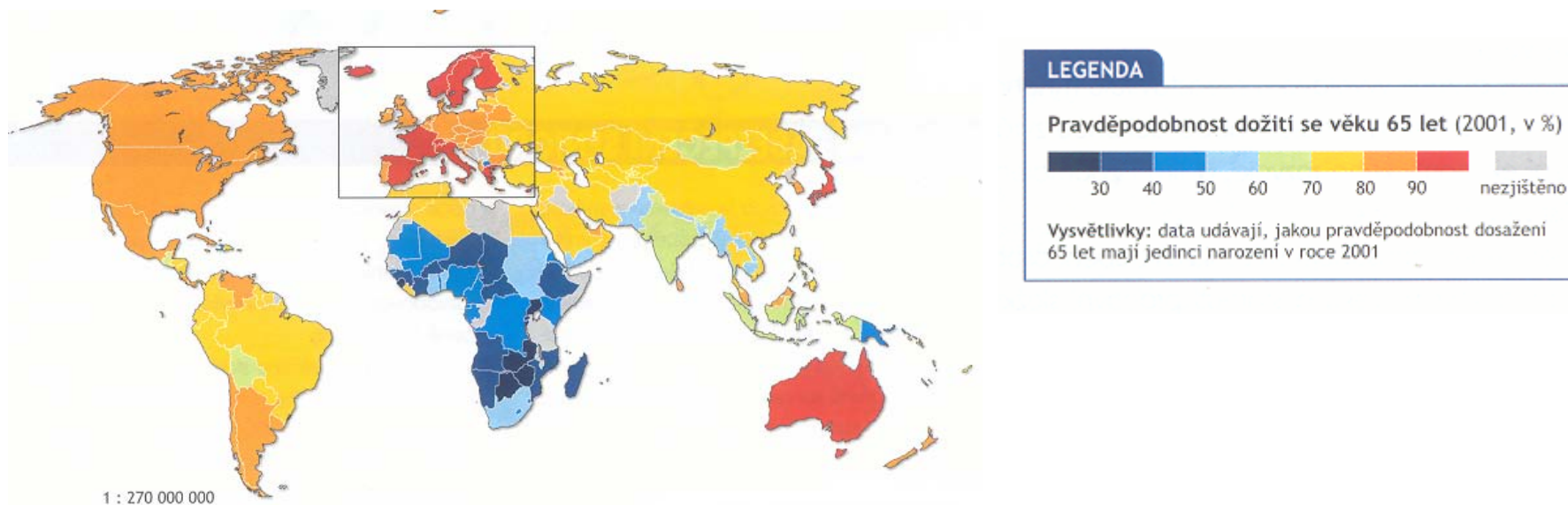
1) Průměrný věk

(svět 31let)

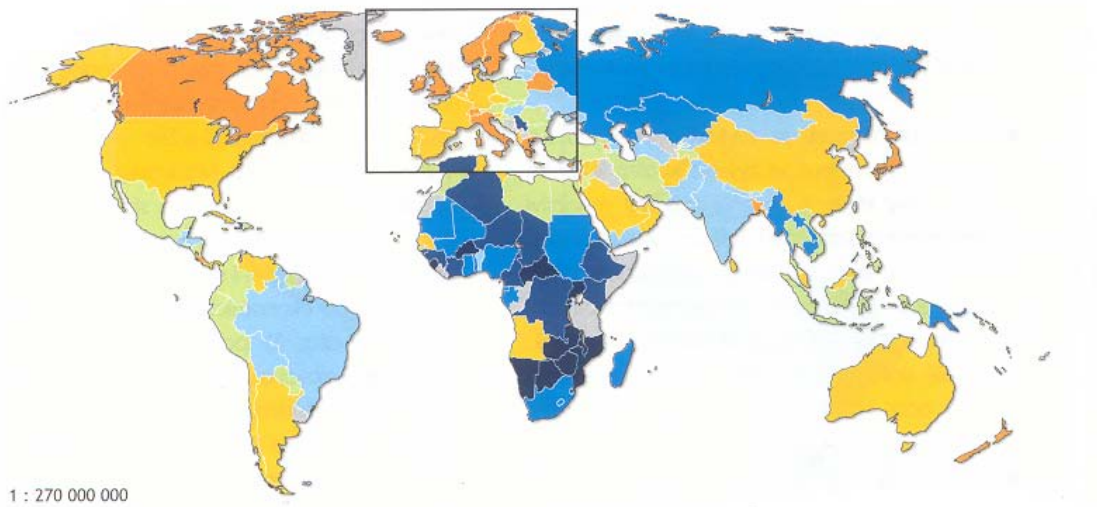
2) Věkový medián

(hranice, která dělí obyvatelstvo na dvě stejně početné skupiny)

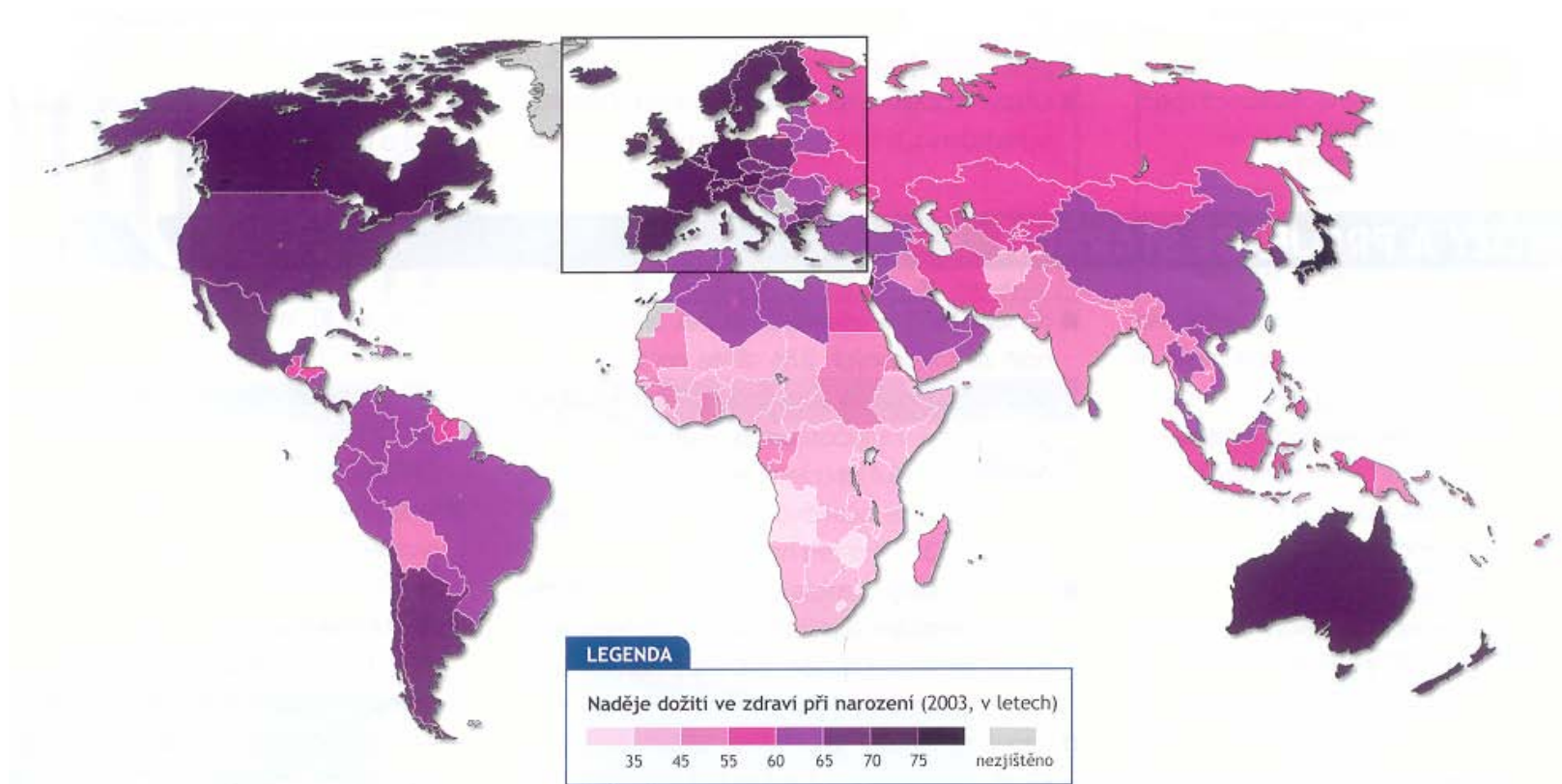
Naděje dožití vyššího věku - muži

Naděje dožití vyššího věku - ženy

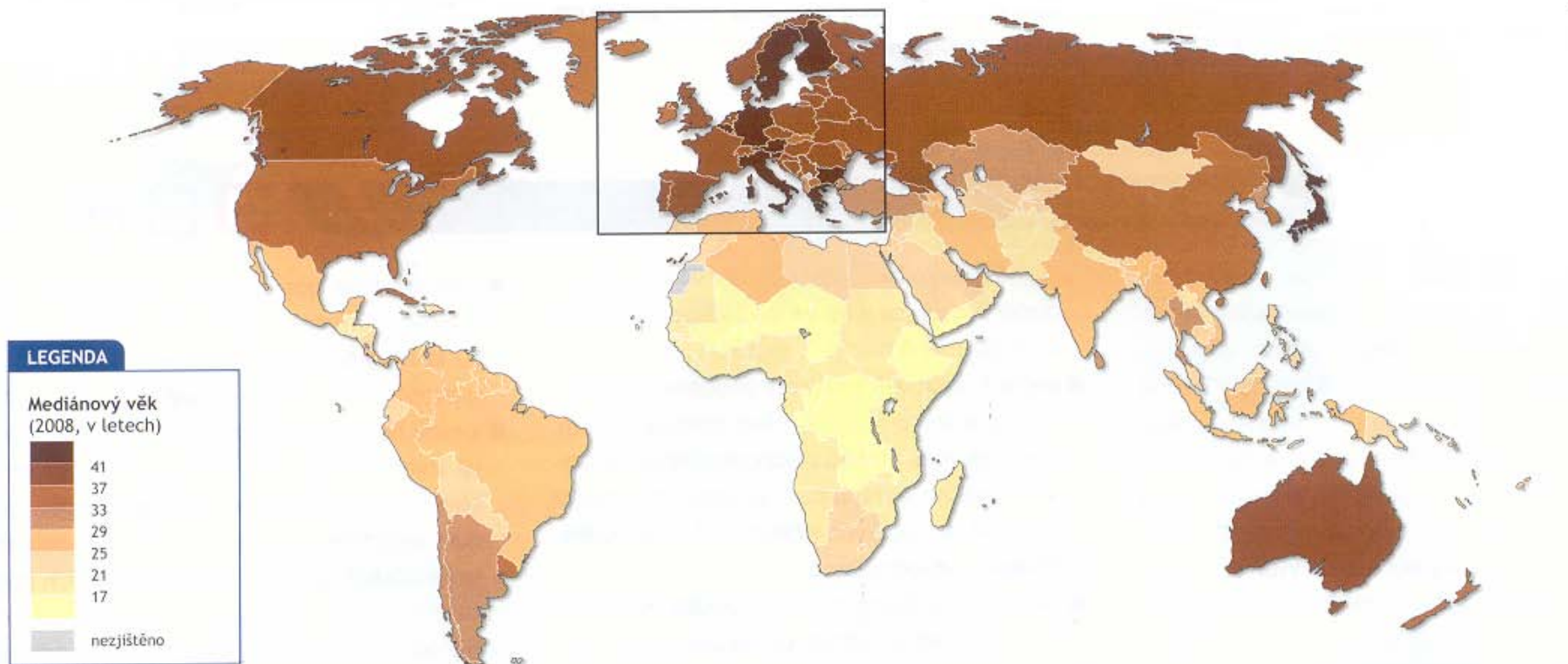

Naděje dožití ve zdraví

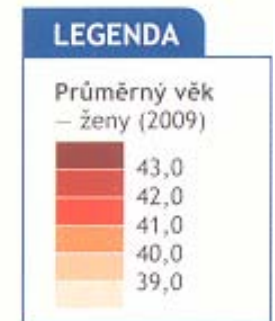
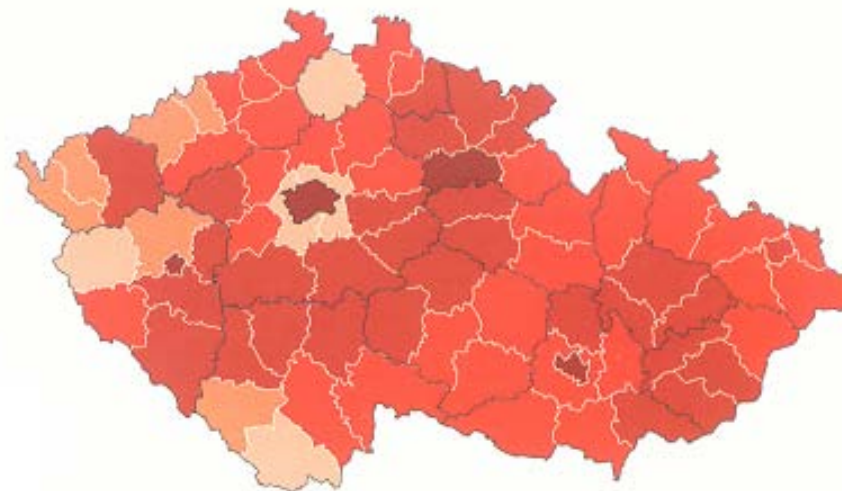
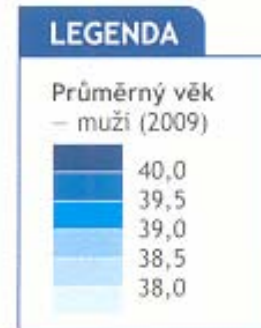
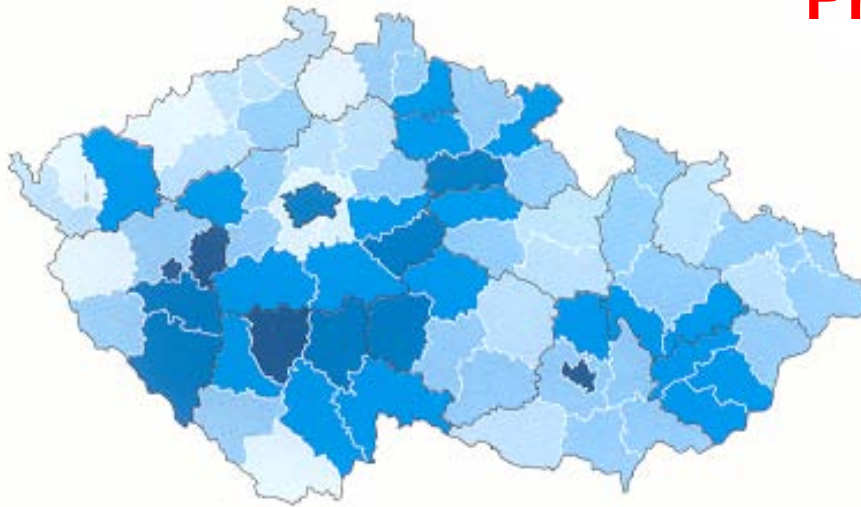
V roce 2007 byla naděje dožití ve zdraví u žen ve 27 zemích EU 62,3 let a celková naděje dožití byla 82,2 let, u mužů byla naděje dožití ve zdraví 61,6 let a celková naděje dožití jen 76,1 let.

Mediánový věk

Průměrný věk v ČR

Nejstaršími státy Evropy jsou Rakousko, Řecko, Finsko, Itálie a Německo.

V těchto státech je **mediánový věk obyvatel 42.**

Nejmladšími státy jsou Irsko, Island a Makedonie, jejichž mediánový věk je méně než 36 let.

Mediánový věk obyvatel České republiky představuje 39,6 roku.

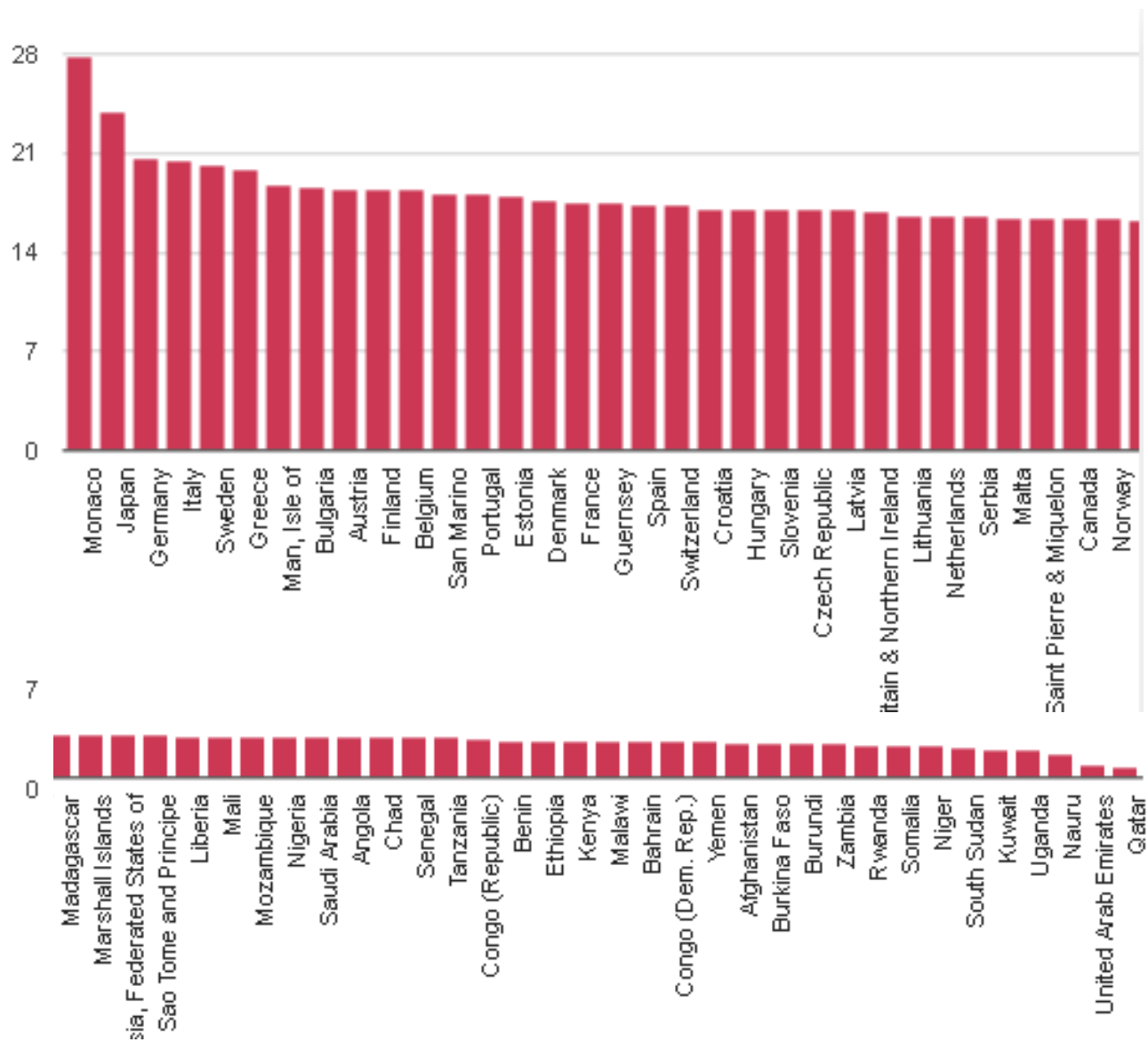
Jak se jmenuje věda o stárnutí?

gerontologie

Téma k diskusi:

Proč začíná být stáří současným problémem?

Procentuální podíl obyvatelstva staršího 65 let v roce 2012

Jak se s problémem vyrovnávají vlády?

Prodlužování věku odchodu do důchodu

Úpravy důchodových systémů

Dále:

Potřeba zdravotní a sociální péče o seniory

Využívání volného času seniorů

– kluby, univerzity třetího věku, ...

Péče o seniory:

sociální zabezpečení:

- každý se postará sám o sebe, stát zasahuje pouze v případech , kdy není jiná možnost
- stát zaručuje každému člověku sociální jistoty – převažuje ve vyspělých státech

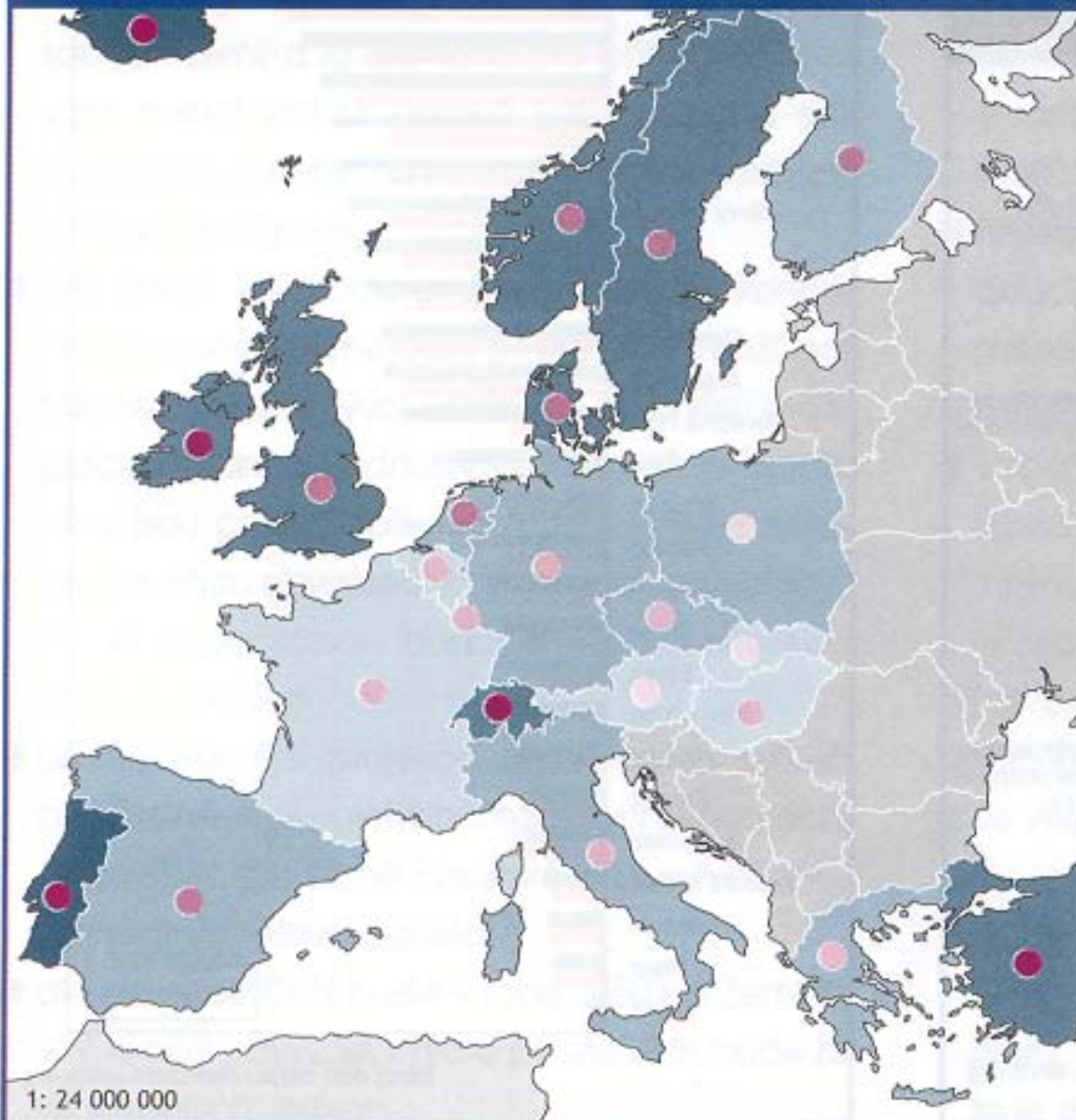
péči přebírá rodina

ústavní péče

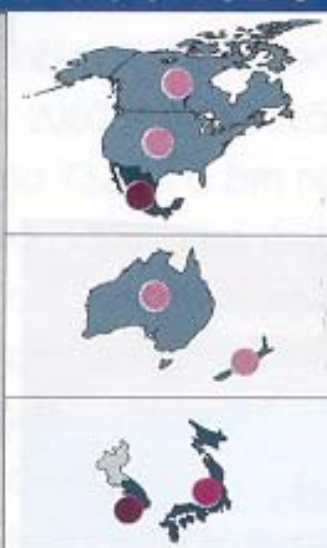
Formy ústavní péče:

- domovy pro seniory
- léčebny dlouhodobě nemocných a gerontologická oddělení nemocnic
- domovy s pečovatelskou službou
- gerontologické stacionáře (péče 6 – 12hodin denně)
- hospice

PRŮMĚRNÝ VĚK ODCHODU DO DŮCHODU

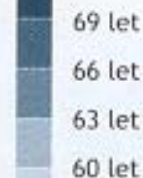
1: 24 000 000

LEGENDA

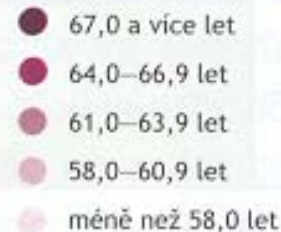
Průměrný věk odchodu do důchodu v členských zemích OECD
(průměr skutečných věků odchodu za 2002–2007)

MUŽI

neuveдено

ŽENY

Nejvyšší hodnoty

- muži:
Mexiko (73,0)
Jižní Korea (71,2)
Japonsko (69,5)
- ženy:
Mexiko (75,0)
Jižní Korea (67,9)
Japonsko (66,5)

Nejnižší hodnoty

- muži:
Francie (58,7)
Rakousko (58,9)
Lucembursko (59,2)
- ženy:
Slovensko (54,5)
Polsko (57,7)
Rakousko (57,9)

Zdroj dat:
<http://www.oecd.org>

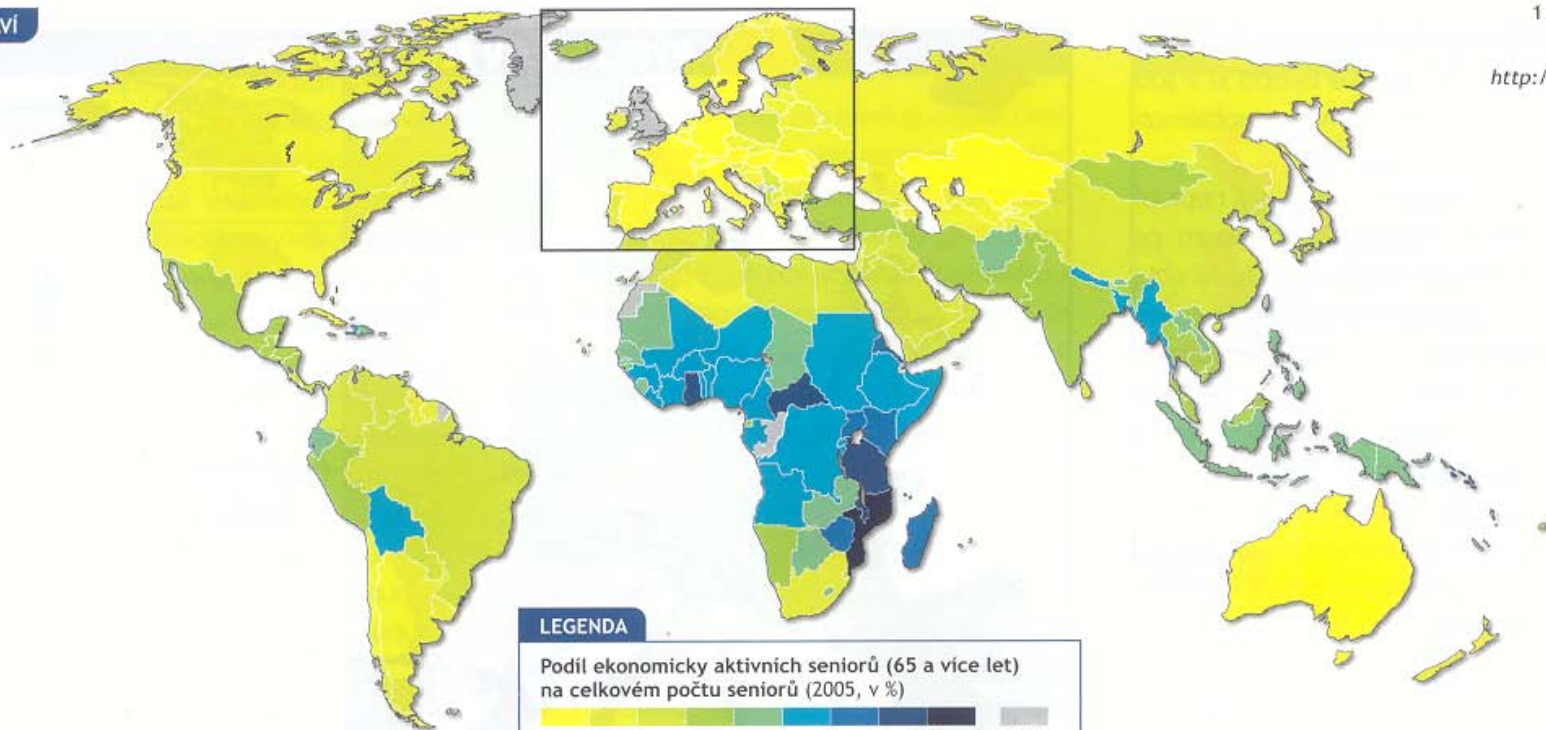

EKONOMICKÁ AKTIVITA SENIORŮ

OBĚ POHLAVÍ

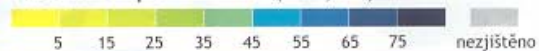
1 : 210 000 000

Zdroj dat:
<http://www.ilo.org>

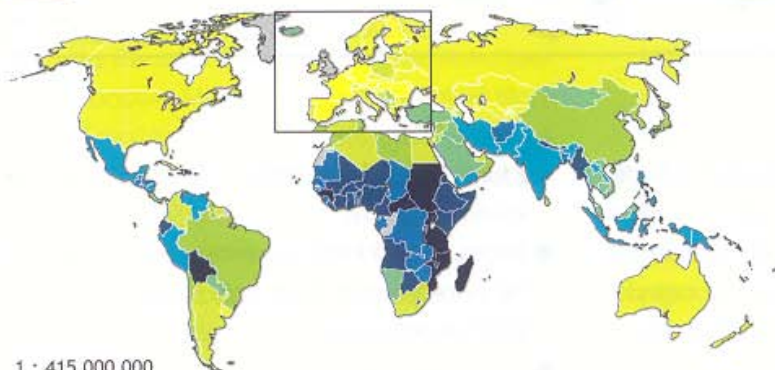

LEGENDA

Podíl ekonomicky aktivních seniorů (65 a více let)
na celkovém počtu seniorů (2005, v %)

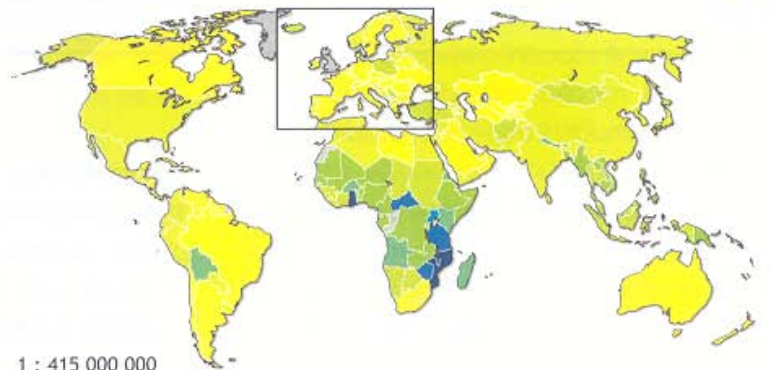

MUŽI

1 : 415 000 000

ŽENY

1 : 415 000 000

Závěr:

- stárnutí obyvatelstva je celosvětovým problémem
  - v roce 2050 bude 80% seniorů žít v rozvojových státech
  - stárnutí je výsledkem zlepšující se zdravotní péče a změny reprodukčního chování obyvatel
  - různá úroveň zdravotnictví odráží různou naději dožití (Japonsko – 82 let, subsaharská Afrika do 40 let)
  - zdravotníci budou pečovat zejména o seniory a měli by být tedy v této péči proškoleni
  - také trh a reklama se začíná zaměřovat na seniory
-
- potřeba opatření chránící seniory při katastrofách a haváriích
  - až 6% seniorů je různou formou zneužíváno nebo zanedbáváno

KONEC